

درس ۲۳ اجتماعی

خانم آئینه و خانم قوامی نژاد

خرمشهر در جنگال دشمن

روز ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ در حالی که مردم به زندگی خود مشغول بودند و دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان برای شروع سال تحصیلی آماده می‌شدند، ناگهان صداهای مهیبی همه را وحشت‌زده کرد. هواپیماهای عراقی در آسمان خرمشهر و تعدادی دیگر از شهرهای ایران ظاهر شدند و بمب‌های خود را بر سر مردم فروریختند.

به نقشه توجه کنید. همان‌طور که می‌بینید، پس از حمله‌ی هواپیماهای عراقی به بعضی از شهرهای کشور، هجوم زمینی ارتش این کشور نیز به سرزمین جمهوری اسلامی آغاز شد. این حملات سرآغاز جنگ تحمیلی و هشت سال دفاع مقدس مردم ایران در مقابل دشمنان بود.

مسیر حمله‌ی زمینی ارتش عراق

مسیر حمله‌ی هوایی ارتش عراق

راهنما

- پایتخت
- شهرهای عراق
- شهرهای ایران
- حمله‌ی هوایی
- حمله‌ی زمینی

✓ با توجه به نقشه‌ی بالا چند شهر را که مورد هجوم زمینی ارتش عراق قرار گرفتند، نام ببرید.

• خرمشهر

• آبادان

• اهواز

• سوسنگرد

• دزفول

• اندیمشک

• ایلام

• قصر شیرین

• سرپل ذهاب

• گیلان غرب

• نوسود

• مریوان

با کمک معلم و با استفاده از یک نقشه ی استان های کشور، استان های هم مرز عراق را پیدا کنید و بنویسید. ✓

• آذربایجان غربی

• کردستان

• کرمانشاه

• ایلام

• خوزستان

علت‌های حمله‌ی نظامی عراق به ایران

- در سال‌های گذشته آموختید که انقلاب اسلامی ایران در بهمن‌ماه ۱۳۵۷ به رهبری امام خمینی (ره) به پیروزی رسید. امام خمینی طی سال‌ها مردم را به مبارزه علیه حکومت استبدادی پهلوی دعوت و هدایت کردند.
- امام (ره) همچنین شخصیتی ضد استعماری بودند. ایشان همواره به جلوگیری از نفوذ بیگانگان در این کشور و استقلال ایران تأکید می‌کردند و می‌گفتند مردم باید خودشان سرنوشت کشور را به دست بگیرند.
- پس از انقلاب اسلامی، جمهوری اسلامی به وجود آمد و مردم ایران سرنوشت خود را به دست گرفتند و کشورهای استعمارگر متوجه شدند که منافع آنها در ایران قطع شده است.
  - با تشکیل جمهوری اسلامی، ایران یاور مظلومان در جهان شد و از مبارزه‌ی مردم فلسطین حمایت کرد و همین موضوع برای دشمنان خوشایند نبود.
  - در اوایل پیروزی انقلاب، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تازه شکل گرفته بود و ارتش و سپاه در حال مجهز شدن و نیرو گرفتن بودند و هنوز آمادگی کافی برای دفاع نداشتند. در همین زمان، صدام، حاکم ستمگر عراق از اوضاع سوء استفاده، و حمله‌ی نظامی را به ایران آغاز کرد.

اشغال خرمشهر

خرمشهر یکی از شهرهای زیبای جنوب غربی ایران و جزء بندرهای مهم بازرگانی در منطقه‌ی خلیج فارس به شمار می‌آید. این بندر در محل برخورد رود کارون و اروندرود قرار دارد. نزدیک‌ترین شهر به خرمشهر، آبادان است. ارتش عراق در هفته‌ی اول جنگ، بعضی از شهرهای مرزی ایران را اشغال کرد و در همه‌ی شهرها با مقاومت سرسختانه‌ی مردم روبه‌رو شد.

وقتی جنگ آغاز شد، امام خمینی(ره) فرمودند:

من از ملت بزرگ ایران خواهانم که در هر مسئله‌ای که پیش می‌آید قوی باشند، قدرتمند باشند، متکی به خدای تبارک و تعالی باشند و از هیچ چیز باک نداشته باشند. ما از آن قدرتهای بزرگ نترسیدیم. این (صدام) که قدرتی ندارد، عراقی که چیزی نیست.

عکس خرمشهر بعد از حمله‌ی نظامی

عکس خرمشهر قبل از حمله‌ی نظامی

یکی از رؤیاهای صدام و فرماندهان عراقی این بود که خوزستان را به تصرف خود دریاورند و مالک خرمشهر و اروندرود بشوند. مقاومت مردم قهرمان خرمشهر در مقابل هجوم ناگهانی دشمن به درازا کشید و آنها ۳۴ روز در حالی که سلاح و مهمات کمی برای دفاع داشتند در مقابل ارتش مجهز به توپ و تانک عراقی‌ها جنگیدند.

در آن زمان، محمد جهان آرا فرماندهی سپاه پاسداران خرمشهر بود. او و دیگر یارانش شجاعانه در کنار مردم با نیروهای متجاوز جنگیدند. خاطره‌ی فداکاری‌های آنها هرگز از یاد مردم ایران نخواهد رفت.

سرانجام، پس از این همه مقاومت، دشمن با سربازان بیشتر و سلاح فراوان به پیشروی ادامه داد و خرمشهر سقوط کرد و به دست ارتش صدام افتاد. دشمن شهر را غارت کرد و مردم زیادی را به شهادت رساند. به همین دلیل این شهر را خونین شهر نامیدند. پس از سقوط خرمشهر، ارتش صدام به قصد تصرف آبادان، این شهر را محاصره کرد.

شهید محمد جهان‌آرا در سال ۱۳۳۳ در خرمشهر به دنیا آمد. قبل از انقلاب او تحت تأثیر مبارزات امام با گروهی از دوستانش به فعالیت سیاسی علیه حکومت پهلوی پرداخت. حکومت شاه، او و دوستانش را دستگیر و به زندان محکوم کرد.

پس از گرفتن دیپلم در کتک‌ور شرکت کرد و وارد دانشگاه شد. وی پس از پیروزی انقلاب، فرماندهی سپاه خرمشهر را به عهده گرفت و همزمان جهاد سازندگی را در خرمشهر ایجاد کرد.

با شروع جنگ، او دوش به دوش مردم خرمشهر علیه دشمن جنگید. بعد از اشغال خرمشهر، جنگ وارد مرحله‌ی تازه‌ای شد. رزمندگان اسلام در اولین گام، محاصره‌ی آبادان را شکستند. این پیروزی مهمی بود. جهان‌آرا و تعدادی از فرماندهان برای گزارش این خبر به امام خمینی و انجام یک مأموریت راهی تهران شدند اما هواپیمای آنها درین راه سقوط کرد و جهان‌آرا و همراهانش به شهادت رسیدند.

پس از اشغال خرمشهر، صدام با موشک، توپ و هواپیما به شهرهای دیگر ایران حمله کرد. اما در بسیاری از شهرها مردم مقاومت و از شهر دفاع کردند. یکی از مقاوم‌ترین شهرهای ایران در هشت سال دفاع مقدس، شهر دزفول بود. شهر دزفول بیشترین حملات هوایی را تحمل کرد. مردم دزفول آن‌چنان مقاومت و دلیری از خود نشان دادند که این شهر به‌عنوان نمونه‌ی مقاومت و پایداری ایران عزیز انتخاب شد.

خرمشهر در کدام استان قرار دارد؟ روی نقشه، موقعیت آن را نشان دهید.

خرمشهر در استان خوزستان قرار دارد. که بر روی نقشه‌ی زیرمشاهده می‌کنید.

پیام امام خمینی را در آغاز جنگ تحمیلی بخوانید و بلوید معنی و مفهوم این پیام چه بود؟

در ابتدا اولین پیام امام خمینی در آغاز جنگ تحمیلی را که در همین صفحه ی ۱۱۵ مطالعات ششم آمده است با هم می‌خوانیم و در ادامه جواب سوال تقدیم شما می‌شود.

وقتی جنگ آغاز شد، امام خمینی (قدس سره) فرمودند:

من از ملت بزرگ ایران خواهانم که در هر مسئله‌ای که پیش می‌آید قوی باشند، قدرتمند باشند، متکی به خدای تبارک و تعالی باشند و از هیچ چیز باک نداشته باشند. ما از آن قدرتهای بزرگ نترسیدیم. این (صدام) که قدرتی ندارد، عراق که چیزی نیست.

sci-hub.ir

مفهوم پیام امام خمینی در آغاز جنگ تحمیلی

مفهوم و معنی پیام امام خمینی در آغاز جنگ تحمیلی این بود که انسان نباید از هیچ قدرتی جز خداوند بترسد و همیشه باید با تکیه بر قدرت خدا در مقابل دشمنان و قدرتهای استعمارگر مقاومت کنیم.

شعر معروف مدد نبودی را که به شهید جهان آرا اشاره میکنند در کلاس پیش کنید و به طور دسته جمعی بخوانید.

ابتدا روی یک برگه نمودار علت و معلول را رسم کنید؛ سپس علت‌های جنگ تحمیلی را به طور خلاصه روی آن بنویسید.

معلول (نتیجه)	علت‌ها
جنگ تحمیلی (جنگ ایران و عراق)	قطع منافع کشورهای استعمارگر در ایران پس از انقلاب
	حمایت ایران از مبارزهی مردم فلسطین
	عدم آمادگی کافی ارتش و سپاه برای دفاع

در یک تقویم، روز چهارم خرداد را پیدا کنید و بگویید چرا این روز به عنوان روز مقاومت و پایداری انتخاب شده است؟

چهارم خرداد به علت دلاورمردی‌های مردم دزفول در آغاز جنگ تحمیلی به عنوان روز دزفول و روز مقاومت و پایداری نام‌گذاری شده است. دزفول تنها شهر اشغال نشده ای است که مورد شدیدترین حملات موشکی و بمباران هوایی و زمینی قرار گرفت اما هرگز تسلیم نشد.

1- جنگ تحمیلی رسماً در چه تاریخی و چگونه آغاز شد ؟

جواب روز 31 شهریور ماه 1359 هواپیمای عراقی در آسمان خرمشهر و تعدادی دیگر از شهرهای ایران ظاهر شدند و بمب های خود را بر سر مردم فرو رختند.

2- سرآغاز جنگ تحمیلی چه اتفاقاتی بود ؟

جواب حمله ی هواپیماهای عراقی به بعضی از شهرهای کشور و هجوم زمینی ارتش این کشور به سرزمین جمهوری اسلام

3- انقلاب اسلامی در چه تاریخی به پیروزی رسید ؟

جواب 22 بهمن ماه 1357

4- امام خمینی (ره) درباره ی جلوگیری از نفوذ بیگانگان در کشور و استقلال ایران چه می گفتند ؟

جواب می گفتند مردم باید خودشان سرنوشت کشور را به دست بگیرند.

5- چه زمانی کشورهای استعمارگر متوجه شدند که منافع آن ها در ایران قطع شده است ؟

جواب هنگامی که پس از انقلاب اسلامی ، جمهوری اسلامی به وجود آمده و مردم ایران سرنوشت خود را به دست گرفتند.

6- پس از تشکیل جمهور اسلامی کدام موضوع برای دشمنان ما خوشایند نبود؟

جواب این که ایران یاور مظلومان در جهان شد و از مبارزه ی مردم فلسطین حمایت کرد.

7- نیروهای نظامی ایران در زمانی که صدام حمله ی نظامی به ایران را آغاز کرد. در چه شرایط قرار داشتند؟

جواب در اوایل پیروزی انقلاب ، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تازه شکل گرفته بود و ارتش و سپاه در حال مجهز شدن و نیرو گرفتن بودند و هنوز آمادگی کافی برای دفاع نداشتند.

8- ارتش عراق در هفته ی اول جنگ چه کرد؟

جواب بعضی از شهرهای ایران را اشغال کرد و با مقاومت سرسختانه ی مردم روبه رو شد.

9- یکی از رویاهای صدام و فرماندهان عراقی در جریان جنگ تحمیلی چه بود ؟

جواب این بود که خوزستان را به تصرف خود در بیاورند و مالک خرمشهر و اروندرود بشوند.

10- مردم قهرمان خرمشهر در مقابل هجوم ناگهانی ارتش متجاوز عراق چه کردند ؟

جواب آن ها 34 روز در حالی که وسایل و ابزار کمی داشتند در مقابل ارتش مجهز به توپ و تانک عراقی ها مقاومت کرده و جنگیدند.

11- محمد علی جهان آرا که بود و چه کرد ؟

جواب در شروع جنگ تحمیلی او فرمانده سپاه پاسداران خرمشهر بود . او و دیگر یارانش شجاعانه در کنار مردم با نیروهای متجاوز عراق جنگیدند.

12- چرا خرمشهر را خونین شهر نامیدند ؟

جواب زیرا پس از مقاومت مردم قهرمان خرمشهر ، دشمن با سربازان بیش تر و سلاح های فراوان پیش روی کرده و خرمشهر را تصرف را تصرف کرد ، شهر را غارت نمود و مردم زیادی را به شهادت رساند.

13- وقتی جنگ آغاز شد ، امام خمینی (ره) چه فرمودند ؟

جواب من از ملت بزرگ ایران خواهانم که در هر مسئله ای که پیش می آید قوی باشند ؟ قدرتمند باشد ف متکی به خدای تبارک و تعالی باشند و از هیچ چیز باک نداشته باشند. ما از آن قدرت های بزرگ نترسیدیم این صدام که قدرتی ندارد ، عراق که چیزی نیست.

14- انقلاب اسلامی به رهبری ... امام خمینی (ره) ... به پیروزی رسید.

15- امام خمینی طیّ سال ها مردم را به مبارزه علیه ... حکومت استبدادی ... بودند.

16- امام خمینی (ره) یک شخصیت ضدّ ... **استعماری** ... بودند.

17- رئیس جمهور ستمگر عراق که حمله ی نظامی به ایران را آغاز کرد ... **صدام** ... نام داشت.

18- شهری زیبا در جنوب ایران که بندری بازرگانی است و در محلّ برخورد رود کارون و اروندرود واقع است ...
خرمشهر ... نام دارد.

19- نزدیک ترین شهر به خرمشهر ... **آبادان** ... است.

20- پس از سقوط خرمشهر ، ارتش صدام به قصد تصرّف ... **آبادان** ... این شهر را محاصره کردند.

21- دفاع مقدّس مردم ایران در مقابل دشمنان ... **هشت** ... سال طول کشید.

22- در زمان شروع جنگ تحمیلی فرمانده سپاه پاسداران خرمشهر ... **محمّد علی جهان آرا** ... بود

